

Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők,
Aki bennem marad és én őbenne,
az bő termést hoz.” (Jn 15, 5.)

SZŐLŐVESSZŐK

XVIII. évf. 1. szám
2023. január 28.

A Dunaalmási Római Katolikus Egyházközség lapja
Szerkesztő: Szuly László, tel.: 06-34-450-222, mobil: 06-30-500-45-30
e-mail: szulylaci@gmail.com

Lelkipásztor: **Kovács Csaba Albert** esperes plébános, mobil: 06-30-221-44-03
Both Zoltán káplán mobil: 06-20-370-51-87
Plébánia hivatal: Tata, Bartók Béla u. 1. Tel.: 06-34-380-019

HIMNUSZ

Amikor ezt a szót halljuk, általában nemzeti imádságunkra gondolunk. Most különösképpen is, hiszen nemrég ünnepeltük a 200. évfordulóját annak, hogy Kölcsey Ferenc 1824. január 22-én tisztázta le a Himnusz szövegét. Ezért lett január 22-e a Magyar Kultúra Napja. Más népeknek is van nemzeti himnuszuk. Általában sportversenyek alkalmával hallhatjuk, amikor a dobogó legfelső fokán álló versenyző előtt tisztelegnek vele.

NEMZETI HIMNUSZOK

A magyar népnek Kölcsey verse előtt is volt nemzeti himnusza, mégpedig a „BOLDOGASSZONY ANYÁNK” kezdetű népének. (Hozsanna 284.) Az angol himnusz szerzője: Carey, 1743. GOD SAVE THE KING (Isten óvja a királyt). A francia himnusz szerzője: Rouget de Lisle, 1792. LA MARSEILLAISE. (Előre, ország népe,). Az osztrák himnusz Haydn dallamára 1797-ben írt szöveg: GOTT ERHALTE FRANZ DER KAISER (Isten óvja Ferenc császárt). 1946 óta Ausztriában e helyett Mozart egyik igen korai dallamát éneklik himnuszként LAND DER BERGE, LAND AM STROME kezdetű szöveggel. (Hegyek országa, ország a folyóknál). A német himnusz dallamát is Haydn komponálta. Szövegét Hoffman v. Fallersleben írta: DEUTSCHLAND, DEUTSCHLAND ÜBER ALLES (Németország mindenek felett). 1991-től a *Lied der Deutschen* című vers harmadik versszaka Németország nemzeti himnuszának szövege: EINIGKEIT UND RECHT ... (Egységet, jogot és szabadságot a német hazának!)

- 2 -

HIMNUSZKÖLTÉSZET

A „himnusz” szó azonban nemcsak az egyes nemzetek ünnepi énekét jelenti, hanem minden emelkedett hangulatú éneket. Egyfajta költészeti stílust jelent. A *himnusz* közösségi ének, a vallásos líra kétségtelenül legjelentősebb műfaja.

Az Egyház liturgiájában már a kezdetekkor megjelentek a himnuszok. Igazi virágkorát a középkorban élte. Közel félmillió himnuszt ismerünk. Minden ünnepnek és minden szentnek megvolt a maga himnusza. Írtak himnuszt az Oltáriszentségről, Máriáról, halálról és mennyországról, szegénységről és mulandóságról, stb.

Magam sem gondoltam volna, hogy énekeink egy része tulajdonképpen ősi himnuszok fordítása. Íme néhány példa:

ének- szám	kezdősor magyarul latin eredeti	a szerző neve	életkori adatai
Ho 65	Áll a gyötrött Istenanyja Stabat Mater dolorosa	Jacobus Tuders	1230-1306
Ho 82	Királyi zászló jár elől Vexilla regis prodeunt	Venantius Fortunatus	VI. század
Ho 92	Szent Magdolna elmene Magdalena, mortuo	ismeretlen	
Ho 97	Jöjj, Szentlélek Istenünk Veni sancte Spiritus	II. Róbert francia király	971-1031
Ho 99	Ó Alkotó Lélek, jövel Veni Creator Spiritus	Rabanus Maurus	776-856
Ho 107	Dicsérd, Sion, Üdvözítőd Lauda Sion Salvatorem	Aquinói Szent Tamás	1224-1274
Ho 152	Ó Jézus, emlékezni rád Jesu, dulcis memoria	Clairvauxi Szt. Bernát	1090-1153
Ho 276	Téged, Isten, dicsérünk Te Deum laudamus	Szent Nikétász	335-414
Ho 288	Boldogságos Krisztus anyja, Gaude Virgo gloriosa	ismeretlen	

(Forrás: Sík Sándor HIMNUSZOK KÖNYVE. - 153 himnusz latinul és magyarul.)

A táblázatból kiderül, hogy ezek közül a „legfiatalabb” himnuszunk is több mint 700 éves (Ho 65), az egyik legősibb keletkezésű pedig kb. 1600 éves (Ho 276). Bizonyára sokan szerették és énekelték ezeket, értékesnek tartották, azért maradtak fenn mind a mai napig. Mi is őrizzük és továbbadjuk ezt a kincset.

Az Éneklő Egyház énekeskönyvben szerepelnek az egyes liturgikus időszakoknak és a szentek ünnepének himnuszai is.

AQUINÓI SZT. TAMÁS (1225-1274)

„Minden idők egyik legnagyobb teológusa és filozófusa. A pápa megbízásából ő szerkesztette az úrnapi ünnep miséjét és zsoltosmáját: ennek a megbízásnak köszönhetjük az Oltáriszentségről írt himnuszait.” (Sík Sándor: Himnuszok könyve 21. o.) (Pl.: Ho 107, Ho 314, Ho318)

REJTŐZŐ ISTENSÉG (Ho 314)

Aquinói Szt. Tamás himnusza Sík Sándor fordítása szerint. Itt csak 4 versszak található. Az Éneklő Egyházban a Babits féle fordítás szerepel, (mind a 7 versszak: É 157 Imádlak és áldlak).

1. Rejtőző istenség, hittel áldalak, Ki elrejtéztél itt bor s kenyér alatt.

Szívem te előtted megalázkodik, Mert ha téged szemlél, megfogytokozik.

Az egyik legnagyobb misztérium: Isten közel akar kerülni hozzánk, de azért, hogy meg ne rettenjünk az ő nagyságától, elrejtőzik. Nemcsak közel akar lenni hozzánk, hanem táplálni is akarja bennünk az isteni életet, ezért táplálék formában, kenyérben és borban rejtőzik el. Nem értjük egészen ezt a titkot, ezért alázattal szemléljük.

2. Sebeid Tamással nem szemlélhetem, Te vagy mégis, vallom, Uram, Istenem.

Add, hogy egyre jobban higgyek Teneked, Tebenned reméljek és szeresselek.

Ez a versszak azt az eseményt idézi fel, amikor a feltámadt Jézus másodszor jelenik meg a tanítványoknak. Ez alkalommal már az addig kételkedő Tamás apostol is jelen van. Jézus sebeit látva Tamás így kiált fel: „*Én Uram, én Istenem!*” (Jn 20, 28.)

A mi kérdésünk az, hogy a három isteni erény: a hit, a remény és a szeretet növekedjék bennünk. A fejlődés fokozatai lehetnek a következők: először csak csendben szemléljük az Eucharisziát a szentségimádási félórák idején. Később „beszélgetünk” vele: imádkozunk, énekelünk. Végül a szentáldozásban egészen eggyé válunk vele.

3. Kegyes Pelikánunk, égi szeretet, Véredben, tisztátalan, moss engemet,

Egy cseppje elég, ha a mérlegbe hull, Az egész világnak bűnváltásául.

A pelikán madárról azt tartják, hogy megsebzí magát, és így táplálja saját vérével a fiókáit. Jézus is vérével táplálja bennünk az isteni életet. Ezért lett a pelikán szimbóluma Jézusnak, jelképe az égi szeretetnek. (A valóságban a pelikán csak a saját

tollát tépi ki, hogy abból készítsen puha, meleg fészket a fiókáinak. Így is lehet az önfeláldozás jelképe.)

Itt azonban nem mint táplálékot említik Jézus véré, hanem mint olyan „csodaszert”, aminek egy cseppje is elegendő a világ minden bűnének váltáságra. (Babits fordítása szerint: a világ minden bűnének meggyógyítására.)

4. Jézus, most csak arcod leplet láthatom, Add meg, Uram, amit úgy szomjúhozom,
Boldogan, lepletlen lássam színedet, És dicsőségedben dicsérhesselek.

Hisszük és reméljük, hogy a kenyér és bor színében rejtőző Istent egyszer teljes valójában megláthatjuk. * * * Az ének meg is hallgatható itt:

<https://www.youtube.com/watch?v=ON9srmxr1LQ>

TANTUM ERGO

Ez is Aquinói Szt. Tamás himnusza. Ezt általában latinul szoktuk énekelni. Több dallama ismert. Kodály 5 dallamot alkotott. Van egyszólamú és van többszólamú kompozíciója. Ezek megtalálhatók a MOTETTÁK című kiadványban az 55-61. oldalon. A 62. oldalon a himnusz gregorián dallama (lásd még Ho 318) szerepel mind a 6 versszakkal (Pange lingua kezdettel). Nagy ünnepeinken mégsem ezeket a dallamokat énekeljük, hanem Casp. Ett (1788-1847) szerzeményét. Fura módon csak a két utolsó versszakot. Ezek egyik magyar fordítása így hangzik:

Azért ezt a nagy Szentséget leborulva imádjuk,

mert Krisztusnak teste s vére jelen van itt, jól tudjuk.

Ha elménkel föl nem fogjuk, hitünkkel fölfoghatjuk.

Az Atyának és Fiúnak legyen áldás, dicsőség,

Szentlélekkel egyetemben dicséret és tisztesség!

Háromságban egy szent Istent áldjon minden nemzetség!

ÉLETMENTŐ LATIN TUDÁS

Az Egyház hivatalos nyelve ma is a latin. A pápa a fontos dokumentumokat latin nyelven fogalmazza meg. Ezt a latin szöveget fordítják aztán le az egyes nemzetek nyelvére. Összetartozásunk egyik kifejezéséként használunk néhány latin nyelvű éneket. Például a szentmise állandó részeit vagy a Salve Regina-t.

Hogyan lehet életmentő egy kicsi latin tudás is? Sógorom a mentőszolgálatnál dolgozott. Egy alkalommal olyan balesethez riasztották, ahol a súlyos sérült egy lengyel férfi volt. Végzetes lehetett volna, ha a sérült elveszti az eszméletét. Valahogy „ébren” kellett tartani. De a lengyel nem tudott magyarul, sógorom pedig nem tudott lengyelül. Azt azonban tudta, hogy a lengyelek általában vallásosak, és akkor biztosan tudják a Miatyánkot latinul is. Elkezdte tehát a mentőautóban hangosan mondani a Páter noster-t. És a sérült „vette a lapot”, és együtt mondta vele a latin szöveget. Ezzel sikerült is eszméleténél tartani őt, ezzel is növelve a túlélés esélyét.